

Nr 211.

Av herr **Undén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 54 regeringsformen samt §§ 37 och 50 riksdagsordningen.

I Kungl. Maj:ts prop. nr 254 med förslag till vissa grundlagsändringar angående utrikesnämnden m. m. avböjes för närvarande tanken på ändrade bestämmelser om regeringsmeddelanden till riksdagen enligt § 56 RO. Den anlitade utredningsmannen, prof. Brusewitz, har däremot — i anslutning till en av undertecknad vid 1939 års lagtima riksdag väckt motion — föreslagit dels att meddelande skall framföras vid gemensamt sammanträde med kammarna, dels att vardera kammaren må kunna besluta ett uttalande i anledning av det framförda meddelandet. Departementschefen invänder mot förslaget att detta skulle innebära att i viss utsträckning ett dagordningsinstitut bleve infört. Frågan därom borde dock övervägas i ett större sammanhang.

Som bekant har den allmänna frågan om införande i Sverige av ett dagordningsinstitut redan varit föremål för offentlig utredning. Då denna utredning på sin tid anmälde i regeringen, blev resultatet av frågans övervägande att reformen ansågs ej böra upptagas. Enligt min mening finnas goda skäl för denna negativa inställning till ett allmänt dagordningsinstituts införande i Sverige. Såvitt känt är överväges icke av den nuvarande regeringen ett återupptagande av frågan. Ej heller torde under senare år inom riksdagen ha yppats något intresse för en dylik konstitutionell reform.

Härav kan dragas den slutsatsen att den allmänna frågan om ett dagordningsinstituts införande saknar aktualitet. Något förnyat övervägande därav är inte att vänta under den närmaste framtiden. Konsekvensen av detta läge är då jämväl att den mycket begränsade form av dagordningsinstitut, som i prof. Brusewitz' utredning förordas, inte bör hänvisas till blivande prövning "i ett större sammanhang", utan kan och bör provas såsom en självständig fråga.

Den föreslagna partiella dagordningsreformen avser endast att ge riksdagen möjlighet att vid sammanträden, vartill regeringen tagit initiativet, ge ett samlat och auktoritativt uttryck för sin ståndpunkt i den förelagda frågan. De eljest befarade olägenheterna av ett dagordningsinstitut torde här vara eliminerade. Av skäl, som i prof. Brusewitz' promemoria närmare anförs, skulle däremot bestämda fördelar vara förenade med reformen.

Även i en annan punkt har föredragande departementschefen avböjt att upptaga utredningsmannens förslag. Det gäller den i och för sig mindre viktiga frågan om förande av protokoll i utrikesnämnden. För närvarande saknas härom regler. I praxis föres ett kortfattat protokoll av den av Kungl.

Maj:t förordnade sekreteraren. Lika litet som i riksdagens utskott har det i utrikesnämnden förda protokollet karaktären av diskussionsprotokoll över förhandlingarna. Det anses däremot tillåtligt att ledamot av nämnden på egen begäran får ett yttrande infört i protokollet.

Flertalet av nämndens ledamöter har aldrig sett eller hört uppläsa något protokoll och har sålunda ingen kännedom om hur protokollen avfattas. Detta synes vara en mindre tillfredsställande ordning. Eftersom det kan förekomma att ledamot får en uttalad mening antecknad till protokollet, kan det ock finnas ett intresse för övriga ledamöter att få sådan anteckning uppläst. Den kan i sin tur föranleda erinringar eller förnyade uttalanden från andra ledamöters sida. Men dessutom synes det motiverat att ta det av utredningsmannen förordade steget, nämligen att ge den som leder nämndens förhandlingar rätt att få ledamöternas tillrådan eller avstyrkande av en åtgärd antecknad till protokollet.

Såsom departementschefen anfört lärer det icke vara nödvändigt att belasta grundlagen med detaljföreskrifter angående protokollföringen. Den av utredningsmannen förordade bestämmelsen, som är av mera principiell karaktär, synes dock lämpligen böra ha sin plats i riksdagsordningen.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer jag,

att riksdagen i samband med de i propositionen nr 254 framlagda förslagen måtte såsom vilande i grundlagsenlig ordning antaga

A) dels följande stycke att ingå mellan tredje och fjärde styckena i § 50 RO:

”Vad ledamot av nämnden vid överläggningarna yttrat skall till protokoll tagas, då beslut därom fattats av den, som leder förhandlingarna, eller ledamoten själv därom gjort yrkande.”

B) dels följande ändrade lydelse av första stycket i § 56 RO:

”Prövar Konungen . . . förordnar, att vid gemensamt sammanträde med kamrarna framföra meddelandet. Överläggning över vad sålunda meddelats må endast äga rum i vardera kammaren för sig. Kammare vare obetaget att besluta det uttalande, vartill det framförda meddelandet kan föranleda; dock att väckt fråga därom ej må avgöras förrän vid ett nästföljande sammanträde.”

Stockholm den 24 maj 1940.

Östen Undén.